

Konsek
TRØNDELAG IKS Kontrollutvalgenes sekretariat

Plan
forvaltningsrevisjon
2024-2028

Åfjord kommune

Behandlet av kontrollutvalget i sak 53/24

Om forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Plan for forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget har i løpet av 2024 laget denne planen. Planen gjelder til og med 2028.

Risikobildet i kommunen vil vanligvis endre seg over tid. Det kan føre til at det blir nødvendig å oppdatere planen midtveis i planperioden. Endringer i risikobildet kan også føre til endringer i prioriteringen av forvaltningsrevisjoner. For å ta høyde for dette, har kontrollutvalget prioritert flere områder enn det har ressurser til å undersøke.

Planen bygger på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og selskaper som kommunen har eierinteresser i.

For å finne fram til områder og selskaper med høyest risiko, er planen basert på et bredt utvalg kilder. Disse kildene er revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, innspill fra administrativ og politisk ledelse, innspill fra ledere av utvalg og råd og innspill fra hovedtillitsvalgte og fra hovedverneombudet. I sum gir dette et svært godt grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon.

Ressurser

Kontrollutvalget har en begrenset årlig ressurs til forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og andre undersøkelser, 340 timer.

Gjennomføring

Revisjon Midt-Norge SA, som er kommunens revisor, leverer forvaltningsrevisjon etter bestilling fra kontrollutvalget. Kontrollutvalget godkjenner revisors prosjektplan før arbeidet begynner. Etter at forvaltningsrevisjonen er gjennomført, rapporterer revisor til kontrollutvalget. Kommunedirektøren får anledning til å uttale seg om rapporten før den behandles i kontrollutvalget.

Rapportering og oppfølging

Kontrollutvalget legger rapport fra forvaltningsrevisjonen fram for kommunestyret med forslag til vedtak og videre oppfølging. Kontrollutvalget skal sørge for at kommunestyrets vedtak blir fulgt opp, og rapporterer om oppfølgingen til kommunestyret. Rapporteringen skjer vanligvis gjennom kontrollutvalgets årsrapport, men kan i noen tilfeller gå som egen sak til kommunestyret.

Prioriterte områder for forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalgets prioriteringer går fram av oversikten på neste side. Oversikten inneholder også forslag til hva forvaltningsrevisjonen skal gi svar på. Forslagene er begrunnet i risiko- og vesentlighetsvurderingene. De er likevel ikke bindende for kontrollutvalget når det bestiller forvaltningsrevisjon.

Prioriterte områder for forvaltningsrevisjon

Prioritert område/selskap	Forslag til tema/vinkling/innretning
1. Vedlikeholdsetterslep	Vedlikeholdsetterslepet på vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Størrelsen og omfang av bygningsmassen som skal vedlikeholdes og driftes i forhold til antall driftsteknikere og renholdere har vært utfordrende. Netto tilvekst på bygg som skal driftes har vært forholdsvis stor de siste årene. I tiltaksplan for vann og avløp for 2024-2028 estimeres kostnaden til 127 000 000 kroner.
2. Offentlige anskaffelser	Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges Åfjord kommunes anskaffelser bygger på en del fylkeskommunale avtaler og foretar også en del innkjøp selv, har egen ressursperson på dette. Kommunen har hatt flere klagesaker, for eksempel arkitektkonkurransen i forbindelse med allaktivitetshuset. Kommunen vant frem i saken, men betalte ca 0,5 mill i advokatutgifter. Statsforvalteren hadde stedlig tilsyn i Åfjord med arbeidsvilkår – offentlige oppdragsgivere – lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter i 2024. Resultatet av forenklet etterlevelseskontroll i 2024 viste at kommunen ikke kunne legge frem dokumentasjon på 12 av 17 anskaffelser under terskelverdi innen den fristen revisor satt.

3. Informasjonssikkerhet	Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger. Om ikke nødvendige sikkerhetstiltak er innført eller etterleves, øker risikoen for at ondsinnede hendelser kan inntreffe. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger - personopplysninger kommer på avveie. Indre Fosen kommune er vertskommune for Fosen IKT, som yter tjenester for Fosen-kommunene. En forvaltningsrevisjon kan derfor gjennomføres sammen med øvrige kommuner i vertskommunesamarbeidet.
4. Internkontroll	Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25-1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Kommunen og rådmannen må derfor ha velfungerende et system for internkontroll. En følge av svak eller mangelfull internkontroll Kan bli alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem. Kommunen har gjennomført intern opplæring i avvikshåndtering.
5. Barn med særlige behov	Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring. KOSTRA-tall viser at kommunen i 2022 hadde høy andel elever som får spesialundervisning. Det er omfattende vedtak på spesialundervisning i kommunen.

Uprioriterte områder for forvaltningsrevisjon

Uprioritert område/selskap	Forslag til tema/vinkling/innretning
Næring, skogbruk og landbruk	Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling. Kommunen har færre bruk innen landbruk, men større enheter. Håndtering av bo- og driveplikt oppgis å være utfordrende. Kommunestyret har vedtatt at det skal utarbeides en ny landbruksplan der det skal framgå tydelige målsettinger og fremtidig utvikling for næringen.
Rekruttering	Åfjord kommune vil stå overfor betydelige økonomiske utfordringer innen pleie- og omsorg i økonomiplanperioden. Det samme gjelder bemanning og rekruttering. Kommunen har en av de bedre sykepleierdekningene, men får ikke rekruttert. Mangel på arbeidskraft medfører økt belastning på medarbeiderne, økt bruk av overtid og innleie fra vikarbyrå. Turnover og vakanse i viktige stillinger kan skje med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner. Utfordringene vil kreve strenge prioriteringer for hvordan kommunen anvender sine økonomiske og faglige ressurser. En forutsetning for å kunne yte forsvarlige helse- og omsorgstjenester er nødvendig fagkompetanse. Antallet fagpersoner vil måtte vurderes i forhold til forventet behov for helsetjenester og graden av prioriteringer og effektivisering

• Tildeling av tjenester	Åfjord kommune må omstille sin drift ifht mer krevende økonomisk situasjon. I budsjett 2024 skriver rådmannen bla at «sektor helse og velferd sine hovedutfordringer vil fortsatt være å dreie tjenestetilbudet mot forebyggende, helsefremmende og re- og habiliteringstjenester for å utsette og redusere tjenestebehov for befolkningen. Parallelt vil økningen i antall eldre likevel medføre en økning i antall pasienter, både innenfor hjemmetjenesten og bolig med døgnbemanning, noe som igjen vil betinge styrking og omdisponering av helse- og omsorgsressursene. Det vil ikke være tilstrekkelige ressurser, hverken økonomiske eller personalmessige, til å videreføre dagens drift.» Rådmannen sier også at for å kunne levere gode tjenester også i framtiden er det avgjørende at det gjennomføres en total gjennomgang av sektoren for fortsatt å løse samfunnsoppdraget. De må se på organisering, tildelingskriterier, praksis for tjenestetildeling samt vurdere om de ligger på riktig tjenestenivå, bemanning og oppgaveløsning. Dette arbeidet er startet på, men utfordringene krever at de fortsatt har dette som hovedprioritering i årene som kommer. Bo og oppfølgingstjenesten i Åfjord har yngre brukere med mange behov. Brukergruppen har flere med omfattende vedtak og antall søknader har økt det siste året. Tjenestene som gis er vedtaksbasert, og mange av helsetjenestene kommunen gir er lovfestede rettigheter. Det er risiko for dårligere tjenestekvalitet ved gjennomføring av nedskjæringer i tjenestene. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen.
• Taushetsplikt og personvern	Flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

• Barnehagemyndighet og tilsyn	Barnehageloven stiller krav om likebehandling mellom private og kommunale barnehager og at kommunen holder utøvelse av barnehagemyndigheten adskilt fra oppgavene som barnehageeier. Åfjord kommune har 5 kommunale og 1 privat barnehage. Det kan være risiko for at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.
• Utenforskap	Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner fra plan for forvaltningsrevisjon 2019-2024

1. Rapport fra forvaltningsrevisjon - Klasseledelse, tilpasset opplæring og psykososialt skolemiljø
2. Rapport fra forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll - Fosen brann- og redningstjeneste IKS
3. Rapport fra forvaltningsrevisjon - Åfjord Utvikling AS

Bestilte forvaltningsrevisjoner fra plan for forvaltningsrevisjon 2019-2024 og plan for eierskapskontroll 2024-2028*

1. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av Fosen Helse IKS (leveres januar 2025)
2. Forvaltningsrevisjon – byggesak (leveres mars 2025)
3. *Forvaltningsrevisjon av TrønderEnergi AS med datterselskaper (leveres slutten av 2025)